

**Vilniaus miesto savivaldybės bendrojo,
priėmokyklinio ir ikimokyklinio ugdymo
mokyklų mokytojai: iššūkių mastas,
tendencijos ir galimos priežastys**

Ataskaitą parengė **dr. Pranas Gudynas, Rūta Mazgelytė**
Konsultavo **Unė Kaunaitė**

Šioje ataskaitoje pateikiami analizės apie Vilniaus bendrojo, priešmokyklinio ir ikimokyklinio ugdymo mokytojus, dirbančius savivaldybės švietimo įstaigose, rezultatai.

Analizės tikslas – žvalgomuoju būdu įvertinti šiuo metu Vilniaus savivaldybės pavaldumo įstaigose dirbančių mokytojų amžių, stažą, užimamus etatus, krūvį, mokytojų įsidarbinimo ir išėjimo iš darbo tendencijas.

Tyrimo dizainas

Tikslinė grupė – asmenys, kurių pagrindinėje darbovietėje pagrindinė pareigybė yra bendrojo ugdymo mokytojas arba priešmokyklinio ir ikimokyklinio ugdymo mokytojas. Jei į tikslinę grupę patenkantis asmuo turi papildomą etato dalį kitoje Vilniaus bendrojo arba priešmokyklinio ir ikimokyklinio ugdymo švietimo įstaigoje (toliau – mokyklose) ar turi kitą pareigybę, tokio pobūdžio informacija (pvz., papildoma etato dalis, pareigybė) analizei nenaudota.

Duomenų šaltinis – nuasmeninti Pedagogų registre pateikiami duomenys apie Vilniaus mokyklų mokytojus. Analizei naudoti momentiniai duomenys, kurie Pedagogų registre buvo 2023 05 01, bei laikotarpio duomenys apie priėmimą į darbą ir išėjimą iš darbo, apimantys 2021 01 01 – 2023 09 01 laikotarpį. Svarbu paminėti, kad analizė pradėta vykdyti rugsėjo mėnesį, o mokyklos atnaujintus duomenis Pedagogų registrai baigia teikti iki spalio mėnesio, todėl 2023 metų rugpjūčio mėnesio statistika vertintina kaip ne visai pilna, tik iš dalies atspindinti to laikotarpio situaciją.

Analizės apribojimai. Pedagogų registro duomenys pildomi mokyklų administracijos, todėl juose pasitaiko netikslių ar neteisingai užpildytų duomenų. Atsižvelgdama į tai tyrėjų komanda duomenis vertino ypač atsargiai ir ypatingą dėmesį ataskaitoje skyrė ne konkrečioms vertėms, o aiškiai dideliuose duomenų kiekiuose matomoms tendencijoms.

Pagrindinės įžvalgos

- Lyginant su Lietuvos situacija, Vilniaus miesto mokytojų situacija pozityvesnė: amžiaus vidurkis mažesnis beveik 3 metais, beveik dvigubai didesnis jaunesnių nei 35 metų mokytojų procentas. Tačiau jau devynerius metus iš eilės tolygiai daugėja vyresnių mokytojų (palyginti su jaunesniais nei 50 metų), o tai signalizuoja apie rimtas sistemines problemas.
- Vyriausi bendrojo ugdymo mokytojai fiksuojami antrųjų užsienio kalbų (vokiečių, rusų), STEM dalykų¹ (išskyrus informacinių technologijų) mokytojų grupėse. Mokyklose, kuriose ugdymas vyksta rusų kalba arba kitomis kalbomis, arba daugiau nei viena mokomąja kalba, mokytojai yra vyresni nei kitose mokyklose.
- Vyresnio amžiaus mokytojų išėjimo iš mokyklos ir jaunesnio amžiaus mokytojų atėjimo į mokyklą balansas nėra pakankamas siekiant atnaujinti mokytojų rezervą.
- Sulaukęs pensinio amžiaus mokytojas Vilniaus miesto savivaldybės bendrojo ugdymo mokykloje dar dirba vidutiniškai nuo 3 iki 3,5 metų, po to – išeina į pensiją. Per artimiausius 8 metus Vilniuje vien tik dėl esamų mokytojų senėjimo išeinančiams į pensiją pakeisti kas metai reikėtų ne mažiau kaip 130–150 naujų mokytojų.
- Nors paskutinius porą metų stebimas nežymus naujai įsidarbinančių mokytojų skaičiaus augimas ir šiek tiek sumažėjęs išėjusių iš darbo mokytojų skaičius (tarp jų ir dėl išėjimo į pensiją), subalansuotai Vilniaus savivaldybės bendrojo ugdymo sistemos veiklai vykdyti per metus reikėtų bent 250–350 naujų mokytojų.
- Mokytojų trūkumą Vilniaus savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklos sprendžia keisdamos dirbančių mokytojų etato dalį. 2023 metais (lyginant su 2021 metais) dėl mokytojų pasikei-

¹ Šiuo atveju – biologijos, chemijos, fizikos, matematikos, technologijų dalykų.

tusios (padidėjusios ar sumažėjusios) užimamos etato dalies buvo užpildyti apie 152 etatai nepritraukiant naujų mokytojų. Daugiausiai papildomų etatų buvo užpildyta neformalaus ugdymo, pradinio ugdymo programos dalykų, lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos, užsienio kalbos (anglų) dalykų grupėse.

- Per pastaruosius kalendorinius metus ypač reikšmingai sumažėjo į Vilniaus miesto savivaldybės mokyklas naujai ateinančių mokytojų (jaunų ir iš kitų sričių). Matyt, tai ir lėmė stipresnę ekspertų ir viešąją nuomonę, kad Vilniuje labai trūksta mokytojų.
- Priešmokyklinio ir ikimokyklinio ugdymo mokytojų atsinaujinimo prielaidos yra palankesnės: šiame segmente amžiaus vidurkis mažesnis nei bendrojo ugdymo mokytojų, pasiskirstymas amžiaus grupėse yra tolygesnis.
- Vyriausi priešmokyklinio ir ikimokyklinio ugdymo mokytojai yra mokyklose, kuriose ugdymas vyksta rusų kalba.
- Sulaukę pensinio amžiaus Vilniaus miesto savivaldybės priešmokyklinio ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų mokytojai dar dirba vidutiniškai nuo 2 iki 2,5 metų, po to – išeina į pensiją. Norint užtikrinti į pensiją išeinančių specialistų pakaitą, į mokyklas kiekvienais metais turėtų ateiti dirbti ne mažiau kaip 55 nauji ikimokyklinio ugdymo ir ne mažiau kaip 14 priešmokyklinio ugdymo specialistų.

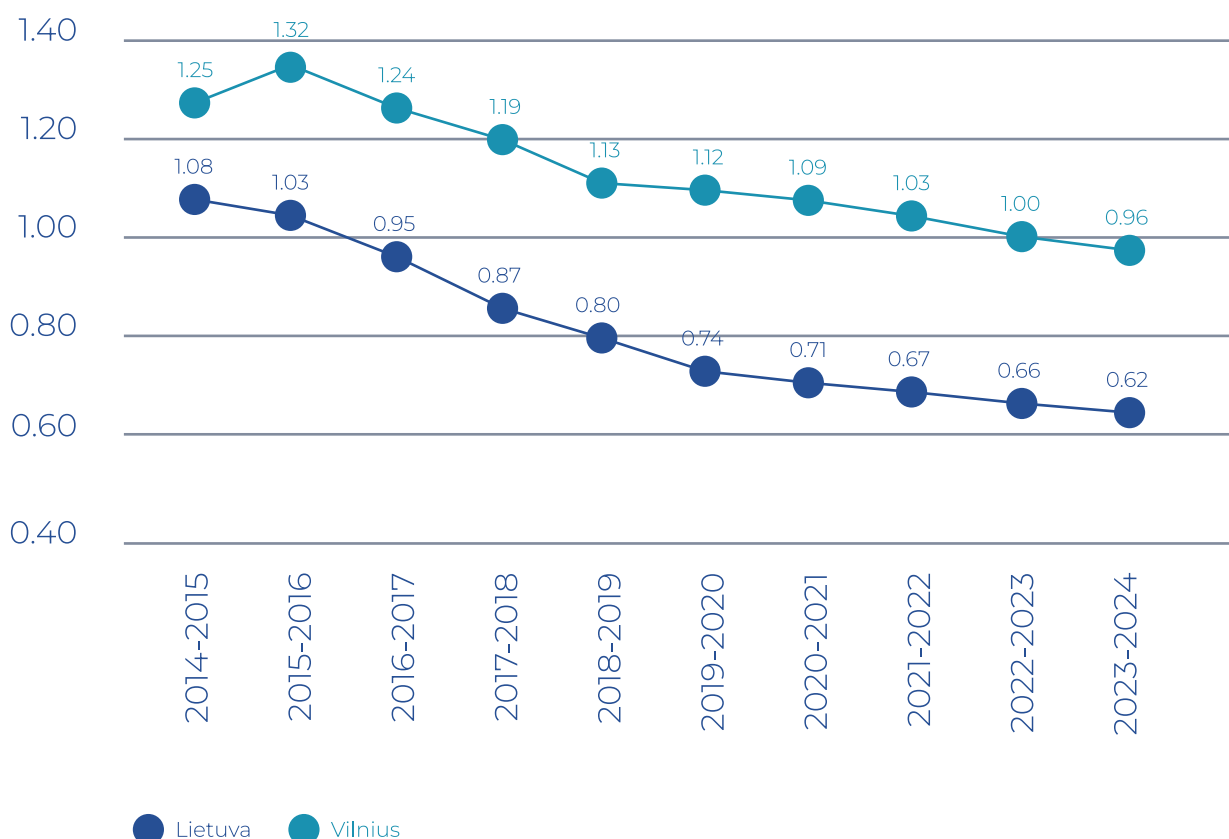
Kontekstas

Vilniaus miesto savivaldybės 2022 metų švietimo pažangos ataskaitoje² nurodoma, kad 2022 m. Vilniuje mokėsi 24 proc. visų Lietuvos mokinių. Pastaraisiais metais mokinių skaičius mieste nuolat augo. 2022 m. sostinėje dirbo 21 proc. visų Lietuvos pedagogų. Kelerius mokslo metus iš eilės Vilniaus mieste fiksuotas pedagoginių darbuotojų skaičiaus augimas, kai visoje Lietuvoje jų skaičius mažėjo.

² Vilniaus miesto savivaldybės 2022 metų švietimo pažangos ataskaita.
[Prieiga per internetą](#)

Sostinei būdinga tai, kad čia mokytojai yra jaunesni nei visoje šalyje: 2022 m. vidutinis mokytojų amžius siekė 47,77 m. (Lietuvos – 50,44 m.), jaunų iki 35 m. mokytojų Vilniaus mieste buvo 15,05 proc. (šalyje – 8,96 proc.). Vis dėlto Vilniuje nuo 2015–2016 mokslo metų tolydžiai mažėja jaunesnių nei 50 metų mokytojų ir atitinkamai daugėja 50 metų ir vyresnių mokytojų dalis. Šiais (2023–2024) mokslo metais Vilniuje pirmą kartą užfiksuota didesnė 50 metų ir vyresnių mokytojų dalis. Tačiau lyginant su situacija Lietuvoje, Vilniaus miesto savivaldybės mokyklų mokytojų atsinaujinimo rodiklis yra gerokai aukštesnis nei visos šalies.

Jaunesnių nei 50 metų bei 50 metų ir vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis

1 pav. Jaunesnių nei 50 metų bei 50 metų ir vyresnių mokytojų skaičiaus santykio dinamika šalyje ir Vilniuje

2022 m. ŠVIS pateikiamais duomenimis, 87,4 proc. pagrindiniame darbe dirbančių priešmokyklinio ugdymo mokytojų, 95,6 proc. 1–4 klasių mokytojų bei 97,9 proc. 5–12 klasių mokytojų Vilniuje turėjo aukštąjį išsilavinimą. Iš jų dauguma turėjo pedagoginį išsilavinimą: priešmokyklinio – 82,5 proc., 1–4 klasių – 91,5 proc., 5–12 klasių – 92,5 proc. Nors daugumos sostinės ugdymo įstaigose dirbančių mokytojų formalus išsilavinimas yra aukštas ir dauguma turi pedagoginę kvalifikaciją, tačiau 2022 metų ŠVIS pateikiami duomenys rodo, kad aukštos kvalifikacijos specialistų aspektu Vilniaus miestas reikšmingai atsilieka nuo visos Lietuvos. 2022–2023 mokslo metais Vilniaus mokyklose dirbančių mokytojų metodininkų ir ekspertų dalis sudarė 28,5 proc., o Lietuvoje – 42,6 proc.

Remiantis Vilniaus miesto savivaldybės 2022 m. švietimo pažangos ataskaita Vilniaus mieste pastebima ir kita tendencija – vienu etatu ar daugiau dirbančių mokytojų dalies augimas. 2018–2019 mokslo metais tokių mokytojų buvo 44,79 proc., o 2021–2022 mokslo metais – jau 65,89 proc. Ši tendencija atspindi bendrą Lietuvos tendenciją.

Remiantis 2022 metais Vilniaus miesto savivaldybei pavaldžių mokyklų vadovų pateiktais duomenimis apie trūkstamus mokytojus dalykininkus ir mokytojus, kurie 2022–2024 mokslo metais sulauks pensinio amžiaus, „Edu Vilnius“ prognozuota, kad labiausiai trūks pradinių klasių, lietuvių kalbos, matematikos, anglų kalbos mokytojų bei pagalbos specialistų – socialinių ir specialiųjų pedagogų, logopedų. Pagal vadovų pateiktą informaciją, kiekvienais artimiausiais mokslo metais pensinio amžiaus sulauks apie 110 mokytojų. Didžioji šių mokytojų dalis yra pradinių klasių, matematikos, anglų kalbos ir kitų dalykų mokytojai.

Pagal 2023 metais Vilniaus miesto savivaldybei pavaldžių mokyklų vadovų „Edu Vilnius“ pateiktą informaciją matoma, jog mokyklų vadovai labiausiai jaučia ikimokyklinio ugdymo bei pagalbos specialistų – specialiųjų pedagogų, logopedų – trūkumą. Tarp dalykininkų labiausiai trūksta matematikos, lie-

tuvių ir anglų kalbų mokytojų. Daugiau nei etatu dažniausiai dirba ikimokyklinio ugdymo, lietuvių kalbos, matematikos ir anglų kalbos mokytojai.

Dalykas	Trūkstančių mokytojų skaičius (nuo 2023 m. rugsėjo mėn.)	Reikalingų papildomai įdarbinti mokytojų skaičius (nuo 2023 m. rugsėjo mėn.)	Daugiau nei etatu dirbančių mokytojų skaičius (nuo 2023 m. rugsėjo mėn.)
Bendras skaičius	447	485	593
Ikimokyklinis ugdymas	83	99	137
Logopedas	78	81	28
Specialusis pedagogas	69	75	16
Mokytojo padėjėjas	43	34	4
Socialinis pedagogas	25	25	7
Lietuvių kalba	23	27	94
Psichologas	21	27	9
Kita	18	16	7
Matematika	17	20	65
Priešmokyklinis ugdymas	15	19	32
Anglų kalba	10	12	63
Informacinės technologijos	8	10	10
Fizika	8	9	11
Fizinis ugdymas	7	5	13
Pradinis ugdymas	6	7	15
Chemija	3	3	7
Dailė	3	2	2
Technologijos	2	4	7

Dalykas	Trūkstančių mokytojų skaičius (nuo 2023 m. rugsėjo mėn.)	Reikalingų papildomai įdarbinti mokytojų skaičius (nuo 2023 m. rugsėjo mėn.)	Daugiau nei etatu dirbančių mokytojų skaičius (nuo 2023 m. rugsėjo mėn.)
Muzika	2	3	2
Etika	2	2	3
Geografija	2	2	12
Istorija	1	1	19
Prancūzų kalba	1	1	1
Rusų kalba	0	1	13
Biologija	0	0	10
Gimtoji kalba (baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių, kt.)	0	0	4
Tikyba	0	0	1
Vokiečių kalba	0	0	1

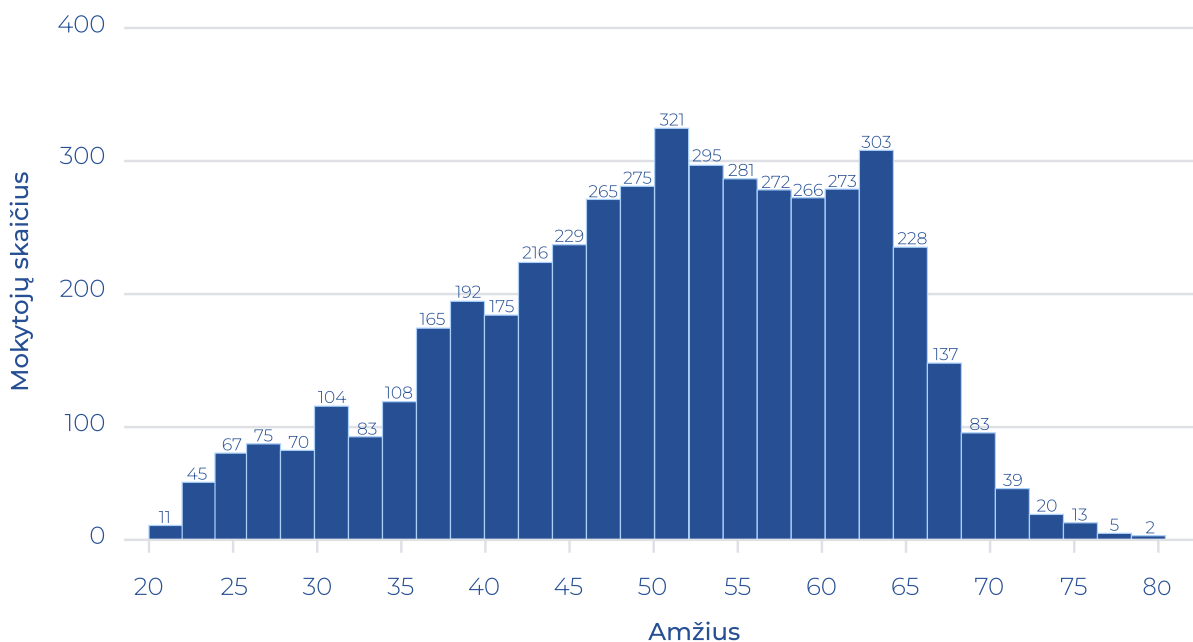
1 lentelė. Trūkstančių mokytojų ir daugiau nei etatu dirbančių mokytojų skaičius
Vilniaus m. sav. mokyklose nuo 2023 m. rugsėjo mėn. (vadovų pateikti duomenys)

Šis kontekstas atkreipia dėmesį į būtinybę detaliau išnagrinėti Vilniaus miesto savivaldybės mokyklų situaciją siekiant suprasti mokytojų trūkumą lemiančias priežastis, prognozuoti galimą mokytojų trūkumą ir ieškoti šios problemos sprendimo. Tolesniame tekste, remiantis Pedagogų registre esančiais oficialiais duomenimis, pateikiama šiuo metu savivaldybės pavaldumo įstaigose dirbančių mokytojų amžiaus, stažo, užimamų etatų, krūvio, mokytojų įsidarbinimo ir išėjimo iš darbo tendencijų analizė. Pirmiausia pristatoma bendrojo ugdymo įstaigų mokytojų situacija, vėliau apžvelgiama priešmokyklinio ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų mokytojų situacija.

1. Bendrojo ugdymo mokytojai

1.1. Vilniaus miesto savivaldybės mokyklose dirbančių mokytojų statistinis portretas (2023 05 01 duomenys)

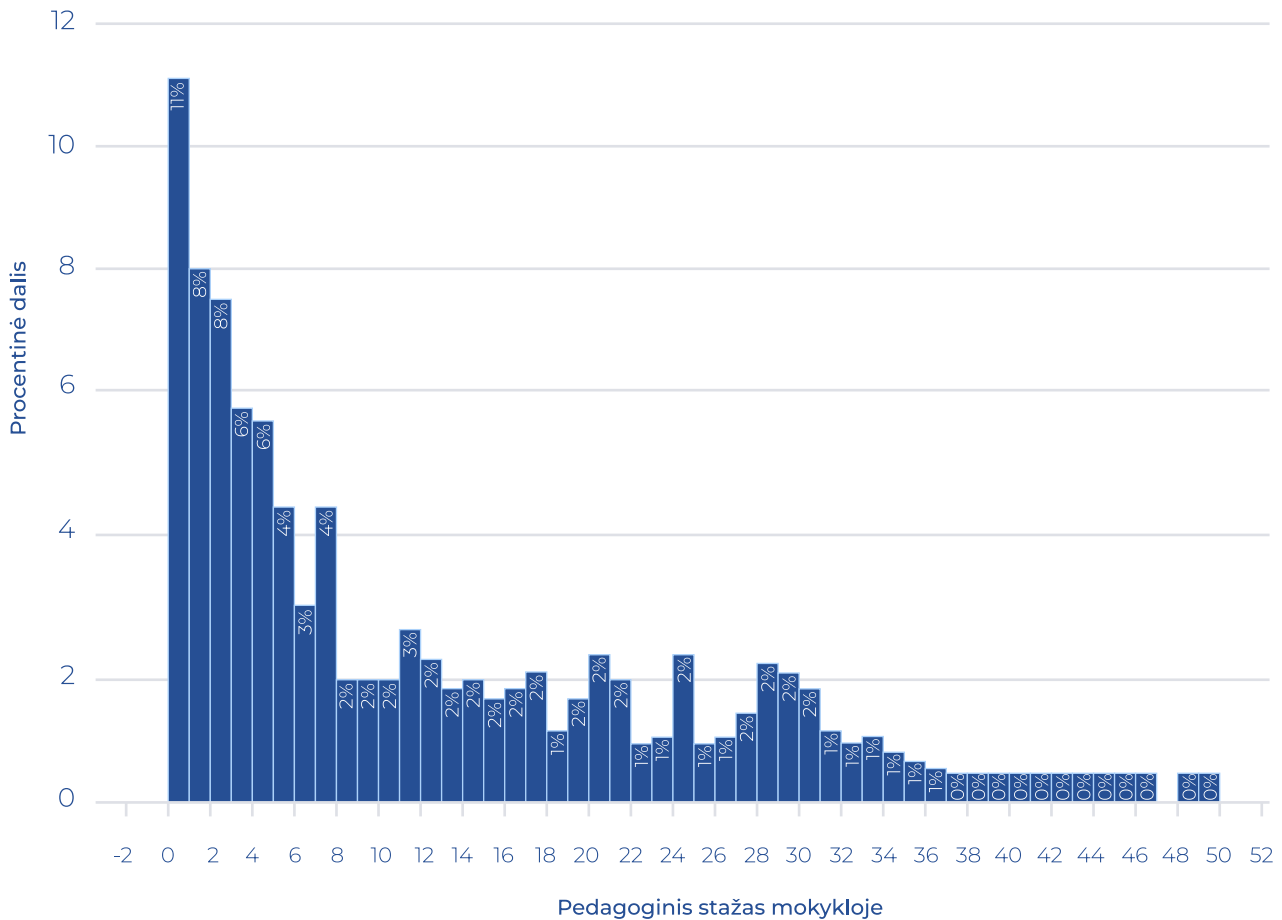
2023 m. gegužės 1 d. duomenimis, Vilniuje priskaičiuota 4621 mokytojas (dirbantis mokykloje pagrindinėse pareigose), kurių vidutinis amžius yra 50,4 metų. Detali Vilniaus miesto savivaldybės mokyklų mokytojų pasiskirstymo pagal amžių statistika (2 pav.) kelia susirūpinimą mokytojų rezervo atsinaujinimo aspektu. Jaunesnio amžiaus mokytojų dalis yra negausi, o priešpensinio amžiaus arba pensinio amžiaus (1–2 metai sulaukus pensijos) mokytojų dalis gerokai viršija jaunesnio amžiaus mokytojų skaičių. Artimoje ateityje šiems mokytojams apsisprendus nebetęsti darbo mokykloje ir neradus naujų veiksmų, galinčių pakeisti dabartines tendencijas, mokytojų trūkumo problema tik aštrės.

2 pav. Vilniaus mokytojų pasiskirstymas pagal amžių

Vidutiniškai mokytojų pagrindinė pareigybė sudaro kiek daugiau nei vieno etato dalį. Dažniausiai Vilniuje mokytojai dirba tik vienoje darbovietėje, vidutinis bendras pedagoginis stažas siekia 23 metus (1 lentelė), o jų vidutinis stažas paskutinėje mokykloje yra 12,4 metų.

Nors vidutinis Vilniaus mokytojų pedagoginis stažas paskutinėje mokykloje siekia kiek daugiau nei 12 metų (1 lentelė), tačiau detaliau analizuojant mokytojų prisirišimą prie savo darbovietės pastebima, jog maždaug trečdalis mokytojų darbo stažas paskutinėje darbovietėje nesiekia 4 metų, kas dešimto mokytojo stažas yra apie 1 metus paskutinėje darbovietėje (3 pav.). Pagal darbo stažą vienoje darbovietėje galima daryti išvadą, kad yra du kraštutinumai: nemaža dalis mokytojų vienoje mokykloje ilgai neužsibūna, bet yra ir gana daug mokytojų, kurie prie savo mokyklos yra labai prisirišę.

3 pav. Visų Vilniaus m. sav. mokyklose dirbančių mokytojų pedagoginio stažo paskutinėje mokykloje (darbovietėje) procentinis pasiskirstymas

2023 05 01 Vilniuje daugiausiai dirbo *Pradinio ugdymo bendrosios programos dalykus mokančių mokytojų* – 1113 mokytojai, kurių vidutinis amžius siekė 50,1 metų (2 lentelė). Didelę dalį sudarė neformalaus ugdymo mokytojai (805 mokytojai, vidutinis amžius – 49,4 metų, pagrindinė pareigybė sudarė kiek mažiau nei 1 etatą). Šios gausiausios mokytojų grupės yra kiek jaunesnės nei kitos Vilniaus mokytojų grupės. Galima kelti prielaidą, kad apskritai mokykloms yra pavykę pritraukti šių dalykų jaunesnio amžiaus mokytojų.

Žvelgiant į bendrojo ugdymo mokomuosius dalykus pastebima, kad didžiausioje senėjimo rizikos kategorijoje atsiduria gimtosios kalbos (rusų), chemijos, užsienio kalbos (vokiečių) mokytojų grupės. Šių dalykų mokytojų skaičius mieste nedi-

delis – apie pusę šimto, tačiau amžiaus vidurkis smarkiai didesnis už vidurkį: gimtosios kalbos (rusų) mokytojų amžiaus vidurkis yra 58,5 metų, chemijos ir užsienio kalbos (vokiečių) – 55,8 metų. Didesnio nei bendras Vilniaus miesto mokytojų amžiaus vidurkis yra ir tokių pagrindinių mokomųjų dalykų kaip matematikos (53,5 metų), gimtosios kalbos (lenkų) (53,3 metų), technologijų (53,2 metų), istorijos (52,9 metų), fizikos (52,8 metų), užsienio kalbos (rusų) (52,4 metų), etikos (51,2 metų) lietuvių kalbos ir literatūros (51,1 metų) mokytojų grupės.

Pirmiausia, pažymėtina, jog senėjimas būdingiausias antrųjų užsienio kalbų (vokiečių, rusų) mokytojų grupėse ten, kur vidutinis pagrindinio etato užimtumas nesudaro pilno etato. Siekiant plėsti galimybes mokiniams mokytis įvairesnių užsienio kalbų ir mažinti besimokančiųjų rusų kalbos dalį, vokiečių kalbos mokytojų senėjimas gali tapti vienu iš plėtros barjerų.

Antra, STEM dalykų mokytojų (išskyrus informacinių technologijų) grupės vidutinis amžius yra didesnis už bendrą Vilniaus mokytojų amžių. Siekiant užtikrinti STEM ugdymo galimybes mokyklose ir išvengti STEM dalykų mokytojų trūkumo bei šiuo metu dirbančių mokytojų virškrūvių ateityje, svarbu stebėti šių dalykų mokytojų pasiskirstymą pagal amžiaus grupes ir aktyviai pritraukti naujus STEM mokytojus.

Dėstomo dalyko pavadinimas (pagrindinės pareigos)	Vidutinis amžius 2023 05 01	Vidutinis bendras pedagoginis stažas	Vidutinis pedagoginis stažas paskutinėje mokykloje	Vidutinis mokyklų (darboviečių) skaičius	Vidutinis pagrindinio etato užimtumas	Mokytojų skaičius
Biologija	50,7	25,0	15,3	1,08	1,01	108
Chemija	55,8	27,5	14,4	1,17	0,96	54

Dėstomo dalyko pavadinimas (pagrindinės pareigos)	Vidutinis amžius 2023 05 01	Vidutinis bendras pedagoginis stažas	Vidutinis pedagoginis stažas paskutinėje mokykloje	Vidutinis mokyklų (darboviečių) skaičius	Vidutinis pagrindinio etato užimtumas	Mokytojų skaičius
Dailė	49,6	20,1	13,6	1,07	0,89	55
Dailė ir technologijos	69,3	42,6	16,6	1,00	0,70	2
Dalykas (ugdomoji veikla)	48,7	17,2	10,8	1,00	1,01	55
Dorinis ugdymas (etika)	51,2	21,3	12,8	1,11	0,97	104
Dorinis ugdymas (tikyba)	49,2	19,0	10,5	1,22	0,68	85
Ekonomika ir verslumas	47,9	18,8	11,2	1,29	0,71	24
Fizika	52,8	26,7	14,9	1,19	0,89	69
Fizinis ugdymas	49,0	21,9	13,7	1,09	0,99	69
Fotografija	67,1	33,7	9,0	2,00	0,29	1
Gamta ir žmogus	47,5	20,1	13,4	1,08	1,08	13
Gamtos mokslai	68,1	47,0	33,0	1,00	0,53	1
Geografija	50,4	24,0	14,8	1,12	1,05	92
Gimtoji kalba (baltarusių)	58,9	35,2	6,2	1,00	1,25	2
Gimtoji kalba (lenkų)	53,3	28,9	22,4	1,03	1,22	29
Gimtoji kalba (rusų)	58,5	30,6	16,1	1,09	1,12	55
Grafinis dizainas	56,1	18,0	1,7	1,00	0,60	1
Informacinės technologijos	47,2	19,4	12,1	1,12	0,98	90
Inžinerija	43,6	11,1	2,1	1,00	0,18	3
Istorija	52,9	26,5	14,8	1,03	1,05	137
Lietuvių kalba	46,7	19,6	11,0	1,00	1,03	60

Dėstomo dalyko pavadinimas (pagrindinės pareigos)	Vidutinis amžius 2023 05 01	Vidutinis bendras pedagoginis stažas	Vidutinis pedagoginis stažas paskutinėje mokykloje	Vidutinis mokyklų (darboviečių) skaičius	Vidutinis pagrindinio etato užimtumas	Mokytojų skaičius
Lietuvių kalba ir literatūra	51,1	24,9	13,7	1,03	1,19	412
Matematika	53,5	25,3	13,8	1,02	1,17	299
Muzika	48,9	23,2	10,6	1,14	0,78	63
Neformalus ugdymas	49,4	21,8	12,2	1,06	0,98	805
Pasaulio pažinimas	49,5	18,7	1,2	1,00	1,00	2
Pasirenkamasis dalykas	46,6	15,9	7,6	1,20	0,62	15
Pasirinkta sporto šaka	53,0	33,7	19,7	1,00	0,69	1
Pilietiškumo pagrindai	31,6	2,3	2,3	1,00	0,99	3
Pradinio ugdymo programos dalykai	50,1	23,7	11,4	1,00	1,06	1113
Projektinė veikla	52,4	21,4	10,9	1,05	1,24	59
Psichologija	41,8	17,6	17,6	1,00	0,95	1
Socialinė-pilietinė veikla	43,0	19,3	19,3	1,00	1,29	1
Šokis	47,1	20,4	11,3	1,00	0,58	26
Sportas ir sveikata	46,5	16,7	3,7	1,00	0,90	1
Sveikatos ugdymas	53,3	3,7	3,7	1,00	0,25	1
Teatras	47,0	12,0	6,7	1,00	0,40	10
Technologijos	53,2	23,3	13,5	1,06	0,95	98
Užsienio kalba	52,8	22,1	4,2	1,00	0,66	4
Užsienio kalba (anglų)	48,5	20,7	10,7	1,03	1,07	448
Užsienio kalba (prancūzų)	48,2	17,5	7,5	1,25	0,73	28

Dėstomo dalyko pavadinimas (pagrindinės pareigos)	Vidutinis amžius 2023 05 01	Vidutinis bendras pedagoginis stažas	Vidutinis pedagoginis stažas paskutinėje mokykloje	Vidutinis mokyklų (darboviečių) skaičius	Vidutinis pagrindinio etato užimtumas	Mokytojų skaičius
Užsienio kalba (rusų)	52,4	25,3	13,1	1,13	0,92	76
Užsienio kalba (vokiečių)	55,8	26,8	11,9	1,16	0,73	45
Žmogaus sauga	51,7	32,7	4,7	1,00	0,16	1
Vidurkiai ir bendras skaičius	50,4	23,0	12,4	1,05	1,03	4621

2 lentelė. Vilniaus m. sav. mokyklų mokytojų amžiaus ir kiti vidurkiai (pagal 2023 05 01 duomenis)

Mokyklose pagal mokomąsias kalbas (3 lentelė) stebimi vidutinio amžiaus skirtumai. Mokyklose, kurių mokomoji kalba yra vien tik lietuvių, mokytojai yra jauniausi (49,55 metų). Vyriausi mokytojai yra mokyklose, kurių mokomoji kalba rusų arba ugdymas vyksta kitomis arba daugiau nei viena mokomąja kalba. Šių mokytojų vidutinis amžius siekia 52,17–53,80 metų. Tikėtina, jog šios mokyklos patiria iššūkių pritraukiant jaunesnio amžiaus mokytojus ir ateityje labiau susidurs su mokytojų trūkumu.

Mokomosios kalbos	Vidutinis bendras pedagoginis stažas	Vidutinis amžius 2023 05 01	Mokytojų skaičius	Procentinė mokytojų dalis
Lietuvių	22,2	49,55	3302	71,5%
Lenkų	24,6	50,96	454	9,8%
Rusų	26,0	53,80	741	16,0%
Mišrios ir kitos mokomosios kalbos*	23,9	52,17	124	2,7%

3 lentelė. Mokytojų stažo ir amžiaus vidurkiai pagal mokomąją kalbą

*Analizės tikslais šiai kategorijai buvo priskirtos kelios mokomąsias kalbas turinčios Vilniaus m. sav. mokyklos ir mokyklos, kurių mokomoji kalba yra kita nei lietuvių, lenkų ar rusų.

1.2. Iš Vilniaus miesto savivaldybės mokyklų išeinantys mokytojai (2021 01 01 – 2023 09 01 duomenys)

Remiantis 2021 01 01 – 2023 09 01 duomenimis, per šį laikotarpį 658 Vilniaus mieste pagrindinę pareigybę užėmusių mokytojų nutraukė darbo sutartis (4 lentelė) ir išėjo iš Vilniaus miesto savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų sistemos. Mokytojų išlaikymo darbo vietoje problema yra ryškesnė tam tikrose amžiaus grupėse. Iš visų sistemą palikusių mokytojų 33 proc. yra 64 metų ir daugiau metų sulaukę mokytojai, t.y. priešpensinio ir pensinio amžiaus. Šios mokytojų grupės darbo sutarčių nutraukimą lemia aktyvios profesinės veiklos pabaiga. Beveik tokia pati dalis paliekančių mokyklą – 32 proc. – yra jaunesnei nei 44 metų. Tai rodo, kad ugdymo įstaigos šiai mokytojų grupei negali pasiūlyti jų poreikius ir lūkesčius atitinkančių darbo sąlygų. Siekiant atnaujinti mokytojų rezervą svarbu skirti pakankamai dėmesio šiems mokytojams.

Mokytojų amžiaus grupės	Išėjusių iš sistemos mokytojų skaičius	Procentinė dalis pagal amžiaus grupę
Iki 33 metų amžiaus	89	14%
Nuo 34 iki 43 metų amžiaus	120	18%
Nuo 44 iki 53 metų amžiaus	133	20%
Nuo 54 iki 63 metų amžiaus	99	15%
64 metų ir vyresni	217	33%
Iš viso:	658	100%

4 lentelė. Per 2 m. ir 8 mėn laikotarpį (po 2021 01 01) iš Vilniaus m. sav. bendrojo ugdymo mokyklų sistemos išėjusių mokytojų skaičius ir procentinė dalis pagal amžiaus grupes

Mokytojų darbo sutarčių nutraukimas yra susijęs su mokslo metų ciklu. Dažniausiai darbo sutartys yra nutraukiamos pasibaigus mokslo metams arba prieš naujų mokslo metų pradžią (5 lentelė). Per mokslo metus mokytojai nėra linkę išeiti iš darbo.

Analizuojant iš darbo išėjusių mokytojų skaičius nuo 2021 01 01 pastebima nežymi mažėjimo tendencija. Jei šios tendencijos nepaveiks nauji veiksniai (pvz., atnaujintų bendrojo ugdymo programų įgyvendinimas mokykloje), galima prognozuoti, kad 2023 metų antrajame pusmetyje išėjusiųjų skaičius bus mažesnis negu ankstesniais metais. Matyt, mokytojų išsaugojimo priemonės mokyklose yra gana efektyvios, tačiau jų poveikis gali būti tik laikinas.

Išėjimo iš sistemos laikotarpis	Išėjusių iš sistemos mokytojų skaičius	Procentinė dalis pagal laikotarpį
Nuo 2021 01 01 iki 2021 06 30	52	8%
Nuo 2021 07 01 iki 2021 12 31	252	38%
Nuo 2022 01 01 iki 2022 06 30	46	7%
Nuo 2022 07 01 iki 2022 12 31	196	30%
Nuo 2023 01 01 iki 2023 06 30	40	6%
Nuo 2023 07 01 iki 2023 09 01*	72	11%

5 lentelė. Per 2 m. ir 8 mėn laikotarpį (po 2021 01 01) iš Vilniaus m. sav. bendrojo ugdymo mokyklų sistemos išėjusių mokytojų skaičius ir procentinė dalis pagal laikotarpius*

*Analizė pradėta vykdyti rugsėjo mėnesį. Mokyklos Pedagogų registrui baigia teikti atnaujintus duomenis už paskutinius mėnesius iki spalio mėnesio, todėl 2023 rugpjūčio mėnesio statistika vertintina kaip nepilna.

Vertinant išėinančių iš darbo mokytojų vidutiniškai užimamo etato dalį, galima pagrįstai teigti, kad Vilniuje vieno mokytojo išėjimas iš pagrindinių pareigų reiškia atsiradusį apytikriai vieną laisvą etatą (6 lentelė).

Išėjimo iš sistemos laikotarpis	Išėjusių iš sistemos mokytojų skaičius	Išėjusio mokytojo užimamo etato dalies vidurkis
Nuo 2021 01 01 iki 2021 06 30	52	1,30
Nuo 2021 07 01 iki 2021 12 31	252	0,88
Nuo 2022 01 01 iki 2022 06 30	46	0,97
Nuo 2022 07 01 iki 2022 12 31	196	1,01
Nuo 2023 01 01 iki 2023 06 30	40	0,86
Nuo 2023 07 01 iki 2023 09 01*	72	1,02

6 lentelė. Per 2 m. ir 8 mėn. laikotarpį (po 2021 01 01) iš Vilniaus m. sav. bendrojo ugdymo mokyklų sistemos iš pagrindinių pareigų išėjusių mokytojų skaičius ir procentinė dalis pagal laikotarpius*

* Analizė pradėta vykdyti rugsėjo mėnesį. Mokyklos Pedagogų registrai baigia teikti atnaujintus duomenis už paskutinius mėnesius iki spalio mėnesio, todėl 2023 rugpjūčio mėnesio statistika vertintina kaip nepilna.

1.3. Priešpensinio ir pensinio amžiaus sulaukę mokytojai Vilniaus miesto savivaldybės mokyklose (2023 05 01 duomenys)

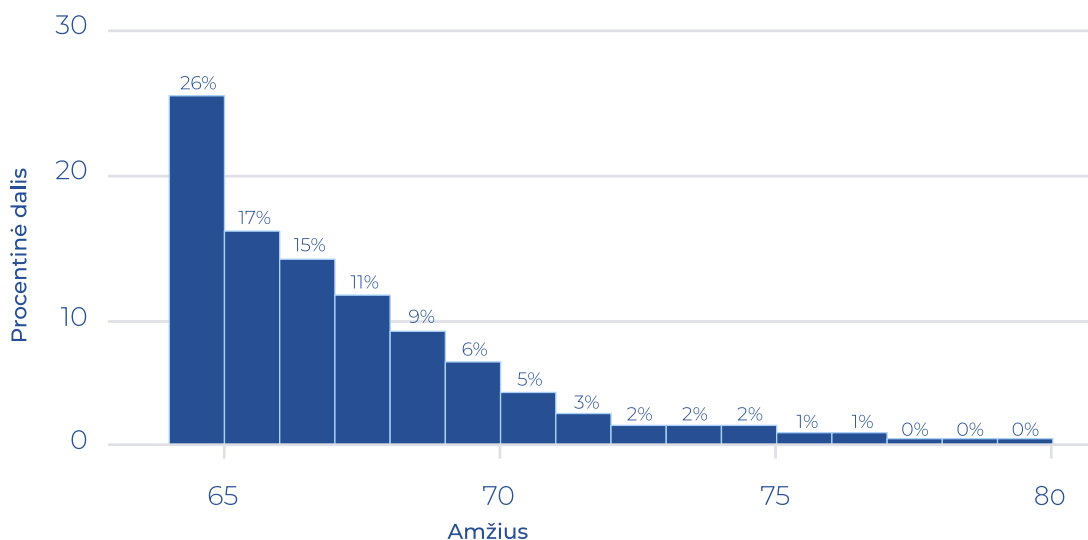
2023 05 01 priešpensinio (59–64 m.) ir pensinio amžiaus sulaukusių mokytojų duomenys (7 lentelė) rodo, kad, neatsižvelgiant į galimą miesto gyventojų augimą, šiems mokytojams išeinant iš darbo artimiausiais metais Vilniaus mieste kasmet reikės vidutiniškai ne mažiau kaip po 140 naujų mokytojų. Daugiausiai 59 metų ir vyresnių mokytojų yra pradinių klasių mokytojai arba moko matematikos, lietuvių kalbos ir literatūros, anglų kalbos. Tikslinga jau dabar planuoti, kaip pritraukti naujų šių dalykų mokytojų.

Mokytojų kategorija	59 metų amžiaus		60 metų amžiaus		61 metų amžiaus		62 metų amžiaus		63 metų amžiaus		64 metų amžiaus		65 metų ir vyresni	
	Proc. dalis	Skaičius	Proc. dalis	Skaičius	Proc. dalis	Skaičius	Proc. dalis	Skaičius	Proc. dalis	Skaičius	Proc. dalis	Skaičius	Proc. dalis	Skaičius
Visi mokytojai	3,2%	149	2,6%	118	3,4%	155	3,5%	160	3,1%	143	3,0%	138	8,5%	392
Biologija	2,8%	3	0,9%	1	3,7%	4	2,8%	3	1,9%	2	2,8%	3	13,0%	14
Chemija	13,0%	7	1,9%	1	0,0%	0	3,7%	2	7,4%	4	5,6%	3	11,1%	6
Dailė	1,8%	1	3,6%	2	1,8%	1	3,6%	2	5,5%	3	0,0%	0	9,1%	5
Fizika	4,3%	3	4,3%	3	0,0%	0	2,9%	2	7,2%	5	2,9%	2	15,9%	11
Fizinis ugdymas	4,3%	3	0,0%	0	5,8%	4	2,9%	2	1,4%	1	1,4%	1	5,8%	4
Gimtoji kalba (lenkų)	0,0%	0	3,4%	1	3,4%	1	6,9%	2	0,0%	0	3,4%	1	6,9%	2
Gimtoji kalba (rusų)	3,6%	2	1,8%	1	3,6%	2	3,6%	2	3,6%	2	9,1%	5	20,0%	11
Informacinės technologijos	1,1%	1	1,1%	1	3,3%	3	1,1%	1	5,6%	5	1,1%	1	0,0%	0
Istorija	5,1%	7	4,4%	6	2,2%	3	3,6%	5	4,4%	6	6,6%	9	9,5%	13
Lietuvių kalba ir literatūra	4,1%	17	2,4%	10	3,4%	14	3,2%	13	3,4%	14	3,4%	14	5,8%	24
Matematika	5,4%	16	2,7%	8	5,0%	15	8,0%	24	3,3%	10	2,3%	7	13,4%	40
Muzika	4,8%	3	4,8%	3	3,2%	2	3,2%	2	3,2%	2	4,8%	3	11,1%	7
Pradinio ugdymo programa	3,3%	37	2,2%	24	3,6%	40	3,5%	39	3,4%	38	3,2%	36	6,8%	76
Užsienio kalba (anglų)	2,2%	10	3,1%	14	3,6%	16	2,5%	11	2,0%	9	2,7%	12	4,9%	22

7 lentelė. Vilniaus m. sav. mokyklų mokytojų pasiskirstymas pagal amžių (procentinė dalis ir skaičius)

7 lentelėje matyti, kad 65 metų ir vyresnio amžiaus sulaukusių mokytojų Vilniuje yra 392. Analizuojant jau dabar dirbančių pensinio amžiaus mokytojų pasiskirstymą procentais akivaizdu, kad didžiausios rizikos grupės yra gimtosios kalbos (rusų) – 20 proc. nuo visų šio dalyko mokytojų skaičiaus, fizikos – 15,9 proc., matematikos – 13,4 proc., biologijos – 13,0 proc. Taip pat vertėtų atkreipti dėmesį ir į pensinio amžiaus sulaukusių pradinio ugdymo, užsienio kalbos (anglų) bei lietuvių kalbos ir literatūros mokytojų absoliučius skaičius.

Pensinio amžiaus sulaukusių mokytojų grupės pasiskirstymas pagal metus (4 pav.) rodo, kad vidutiniškai po 3–3,5 metų jų skaičius ryškiai sumažėja. Tai reiškia, kad sulaukęs pensinio amžiaus mokytojas Vilniuje mokykloje dar dirba vidutiniškai nuo 3 iki 3,5 metų, po to – išeina į pensiją. Sprendžiant mokytojų trūkumo problemą Vilniaus mieste šie ilgiau dirbti pasiliekančios mokytojai trumpesniu laikotarpiu gali tapti daliniu problemos sprendimo ramsčiu.

4 pav. Vilniaus m. sav. mokyklų pensinio amžiaus mokytojų pasiskirstymo pagal amžių histograma (procentais nuo bendro pensinio amžiaus mokytojų skaičiaus)

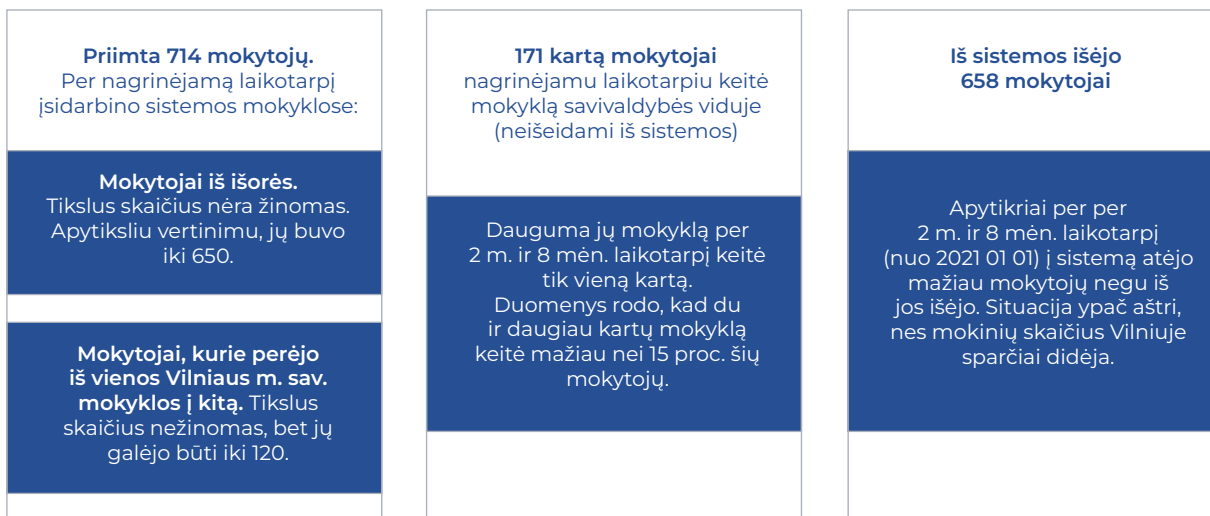
1.4. Į Vilniaus miesto savivaldybės mokyklas priimami dirbti mokytojai (2021 01 01 – 2023 09 01 duomenys)

2021 01 01 – 2023 09 01 laikotarpiu į Vilniaus miesto savivaldybės mokyklas pagrindinėms mokytojo pareigoms priimtų ir iš pareigų atleistų mokytojų duomenys rodo nepakankamą balansą. Nors pastaruosius porą metų stebimas nežymus naujai įsidarbinusių mokytojų skaičiaus augimas ir šiek tiek sumažėjęs išėjusių iš darbo mokytojų skaičius, tačiau galima teigti, jog Vilniaus miesto savivaldybės mokyklose bendras mokytojų balansas nėra stabilus (8 lentelė).

Priėmimo į darbą Vilniaus m. sav. mokyklose ir (ar) atleidimo laikotarpiai	Atėjo iš išorės		Perėjo iš vienos Vilniaus m. sav. mokyklos į kitą		Išėjo iš darbo Vilniaus m. sav. mokykloje (paliko sistemą)		Santykinis atitinkamo laikotarpio mokytojų skaičiaus balansas (N-M-K)
	Įsidarbinusių skaičius (N)	Procentinė dalis pagal laikotarpį	Perėjusių iš vienos Vilniaus m. sav. mokyklos į kitą	Procentinė dalis pagal laikotarpį	Išėjusių iš darbo ir palikusių sistemą skaičius (K)	Procentinė dalis pagal laikotarpį	
Nuo 2021 01 01 iki 2021 06 30	13	2%	1	1%	52	8%	-40
Nuo 2021 07 01 iki 2021 12 31	234	33%	57	33%	252	38%	-75
Nuo 2022 01 01 iki 2022 06 30	28	4%	2	1%	46	7%	-20
Nuo 2022 07 01 iki 2022 12 31	375	53%	104	61%	196	30%	75
Nuo 2023 01 01 iki 2023 06 30	33	5%	2	1%	40	6%	-9
Nuo 2023 07 01 iki 2023 09 01*	31	4%	5	3%	72	11%	-46
Iš viso:	714	100%	171	100%	658	100%	-115

8 lentelė. Per 2 m. ir 8 mėn. laikotarpį į Vilniaus m. sav. mokyklas priimtų ir išėjusių iš sistemos mokytojų santykinis balansas*

*Analizė pradėta vykdyti rugsėjo mėnesį. Mokyklos Pedagogų registrai baigia teikti atnaujintus duomenis už paskutinius mėnesius iki spalio mėnesio, todėl 2023 metų rugpjūčio mėnesio statistika vertintina kaip nepilna.

5 pav. Mokytojų atėjimo į Vilniaus m. sav. bendrojo ugdymo mokyklų sistemą per 2 m. ir 8 mėn. laikotarpį (po 2021 01 01) ir išėjimo iš sistemos balanso (8 lentelė) paaiškinimas

Remiantis 2 metų ir 8 mėnesių duomenimis, asmenis, per šį laikotarpį priimtus dirbti pagrindinėse mokytojo pareigose, galima suskirstyti į tris kategorijas (5 pav.).

Pirmoji, ir mums svarbiausia, į mokyklas įsiliejančių mokytojų kategorija – tai mokytojai, atėję į Vilniaus miesto savivaldybės mokyklas iš išorės (iš kitų sričių), ne iš Vilniaus miesto savivaldybei pavaldžių mokyklų. Galima daryti prielaidą, kad tokių mokytojų buvo apie 650.

Kita, gerokai mažesnė mokytojų kategorija yra mokytojai, kurie iki 2021 01 01 paliko darbo vietą kurioje nors vienoje Vilniaus miesto savivaldybės mokykloje ir po kiek laiko (kelių dienų ar kelių mėnesių), jau po 2021 01 01, vėl įsidarbino kurioje nors kitoje Vilniaus miesto savivaldybės mokykloje. Šiai kategorijai priklausantys mokytojai tarp išėjimo iš darbo vienoje mokykloje ir įsidarbinimo kitoje mokykloje niekur kitur nedirbo. Tikslus šių mokytojų skaičius nežinomas, disponuojami duomenys neleidžia apskaičiuoti tiksliai, tačiau lyginant duomenis galima daryti prielaidą, kad jų buvo iki 120.

Trečioji mokytojų kategorija – tai stebimu laikotarpiu sistemos viduje „migruojantys“ mokytojai. Šie mokytojai per nagrinė-

jamą laikotarpį neišėjo už sistemos ribų, tik pakeitė mokyklą Vilniaus miesto savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų sistemos viduje. Turimi duomenys leido tiksliai fiksuoti šiai kategorijai priklausančių mokytojų išėjimą iš vienos mokyklos ir atėjimą į kitą mokyklą. 2021 01 01 – 2023 09 01 laikotarpiu užfiksuotas 171 toks atvejis. Dauguma šių mokytojų mokyklą per 2 m. ir 8 mėn. laikotarpį keitė tik vieną kartą. Skaičiavimai rodo, kad du ir daugiau kartų mokyklą keitė mažiau nei 15 proc. mokytojų. Mokytojų migravimas sistemos viduje indikuoja, kad mokyklos konkuruoja tarpusavyje dėl ribotų mokytojų išteklių. Daliai mokyklų pavyksta pasiūlyti labiau mokytojų lūkesčius atliepiančias darbo sąlygas nei buvusi mokytojo darbovietė. Tai, kad tam tikroms mokykloms pavyksta persivilioti mokytojus, nesprendžia mokytojų etatų užpildymo klausimo, nes pereinant iš vienos mokyklos į kitą lieka laisva etato dalis buvusioje darbovietėje.

Pažymėtina, kad dėl švietimo sektoriui būdingo griežto mokslo metų ciklo visų šių grupių įsidarbinimui būdingas sezoniškumas: tiek naujai pradėjusieji, tiek sistemos viduje migruojantys mokytojai dažniausiai įsidarbina mokslo metų pabaigoje arba prieš mokslo metų pradžią. Ši tendencija sutampa su išėjimo iš darbo tendencija.

Tai, kad stebimuoju laikotarpiu į sistemą naujai atėjo apie 650 asmenų, o ją paliko 658 mokytojai, rodo, kad bendrojo ugdymo mokytojų sistemoje vykstanti darbuotojų kaita šiuo metu nepalanki reikalingų mokytojų balansui užtikrinti.

Gana didelę dalį sunkumų, susijusių su mokytojų trūkumu, Vilniaus miesto savivaldybės mokyklos sugeba, bent laikinai, įveikti savo jėgomis. Pavyzdžiui, svarbi tendencija sprendžiant mokytojų trūkumo problemas mokyklos turimomis priemonėmis atskleidžiama 9 lentelėje. Rengiant šią lentelę duomenys apie mokytojų etatų užimtumą buvo fiksuoti dviem laiko momentais: 2021 01 01 ir 2023 09 01. Lyginant pagrindinėse pareigose dirbančio to paties mokytojo užimamos etato dalies pokytį tarp minėtų laiko momentų matyti, kad 2023 metais (lyginant su 2021 metais) vien tik dėl į analizės tikslinę grupę

įtrauktų mokytojų pasikeitusios (padidėjusios ar sumažėjusios) užimamos etato dalies buvo užpildyti apie 152 etatai nepritraukiant naujų mokytojų. Kitaip tariant, 152 mokytojų trūkumą mokyklų vadovai kompensavo didindami krūvius dirbantiems mokytojams. Daugiausiai papildomų etatų buvo užpildyta neformalaus ugdymo, pradinio ugdymo programos dalykų, lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos, užsienio kalbos (anglų) dalykų grupėse.

Dėstomo dalyko pavadinimas (pagrindinės pareigos)	Vidutinis pagrindinio etato užimtumas		Pagrindinio etato užimtumo pokytis	Mokytojų skaičius	Papildomai užpildyti etatai dėl etato užimtumo pokyčių
	2021 01 01	2023 09 01			
Biologija	1,02	1,05	0,03	89	2,24
Chemija	1,01	1,04	0,03	44	1,33
Dailė	0,92	0,93	0,01	39	0,51
Dailė ir technologijos	0,73	0,7	-0,03	2	-0,07
Dalykas / ugdomoji veikla	1,04	1,04	0,00	37	-0,11
Dorinis ugdymas (etika)	1,04	1,05	0,01	77	0,75
Dorinis ugdymas (tikyba)	0,76	0,72	-0,04	58	-2,22
Ekonomika ir verslumas	0,72	0,77	0,05	16	0,79
Fizika	1,01	0,95	-0,06	57	-3,26
Fizinis ugdymas	0,99	1,05	0,05	52	2,79
Fotografija	0,29	0,29	0,00	1	0,00
Gamta ir žmogus	1,14	1,18	0,04	9	0,33
Gamtos mokslai	0,81	0,53	-0,28	1	-0,28
Geografija	1,05	1,08	0,03	74	2,34
Gimtoji kalba (baltarusių)	1	1,25	0,25	2	0,50

Dėstomo dalyko pavadinimas (pagrindinės pareigos)	Vidutinis pagrindinio etato užimtumas		Pagrindinio etato užimtumo pokytis	Mokytojų skaičius	Papildomai užpildyti etatai dėl etato užimtumo pokyčių
	2021 01 01	2023 09 01			
Gimtoji kalba (lenkų)	1,23	1,24	0,01	26	0,34
Gimtoji kalba (rusų)	1,11	1,16	0,06	42	2,34
Informacinės technologijos	1,09	1,07	-0,02	65	-1,10
Istorija	1,09	1,09	0,00	108	0,00
Lietuvių kalba	0,99	1,06	0,07	41	2,69
Lietuvių kalba ir literatūra	1,15	1,22	0,07	341	23,23
Matematika	1,14	1,21	0,06	229	14,86
Muzika	0,84	0,8	-0,04	41	-1,61
Neformalus ugdymas	0,98	1,05	0,07	594	39,19
Pasirenkamasis dalykas	0,63	0,61	-0,02	7	-0,13
Pasirinkta sporto šaka	0,92	0,69	-0,23	1	-0,23
Pilietiškumo pagrindai	1,32	1,38	0,06	1	0,06
Pradinio ugdymo programos dalykai	1,03	1,07	0,04	888	35,18
Projektinė veikla	1,06	1,25	0,19	50	9,41
Psichologija	0,91	0,95	0,04	1	0,04
Socialinė-pilietinė veikla	0,93	1,29	0,36	1	0,36
Šokis	0,61	0,61	0,00	13	0,02
Sportas ir sveikata	0,9	0,9	0,00	1	0,00
Sveikatos ugdymas	0,3	0,25	-0,05	1	-0,05
Teatras	0,35	0,46	0,11	3	0,33

Dėstomo dalyko pavadinimas (pagrindinės pareigos)	Vidutinis pagrindinio etato užimtumas		Pagrindinio etato užimtumo pokytis	Mokytojų skaičius	Papildomai užpildyti etatai dėl etato užimtumo pokyčių
	2021 01 01	2023 09 01			
Technologijos	1,01	1,03	0,02	72	1,30
Užsienio kalba	0,64	0,78	0,14	2	0,27
Užsienio kalba (anglų)	1,06	1,11	0,06	352	19,59
Užsienio kalba (prancūzų)	0,93	0,86	-0,07	14	-1,03
Užsienio kalba (rusų)	0,9	0,94	0,04	57	2,14
Užsienio kalba (vokiečių)	0,88	0,84	-0,04	28	-1,00
				Iš viso:	151,8

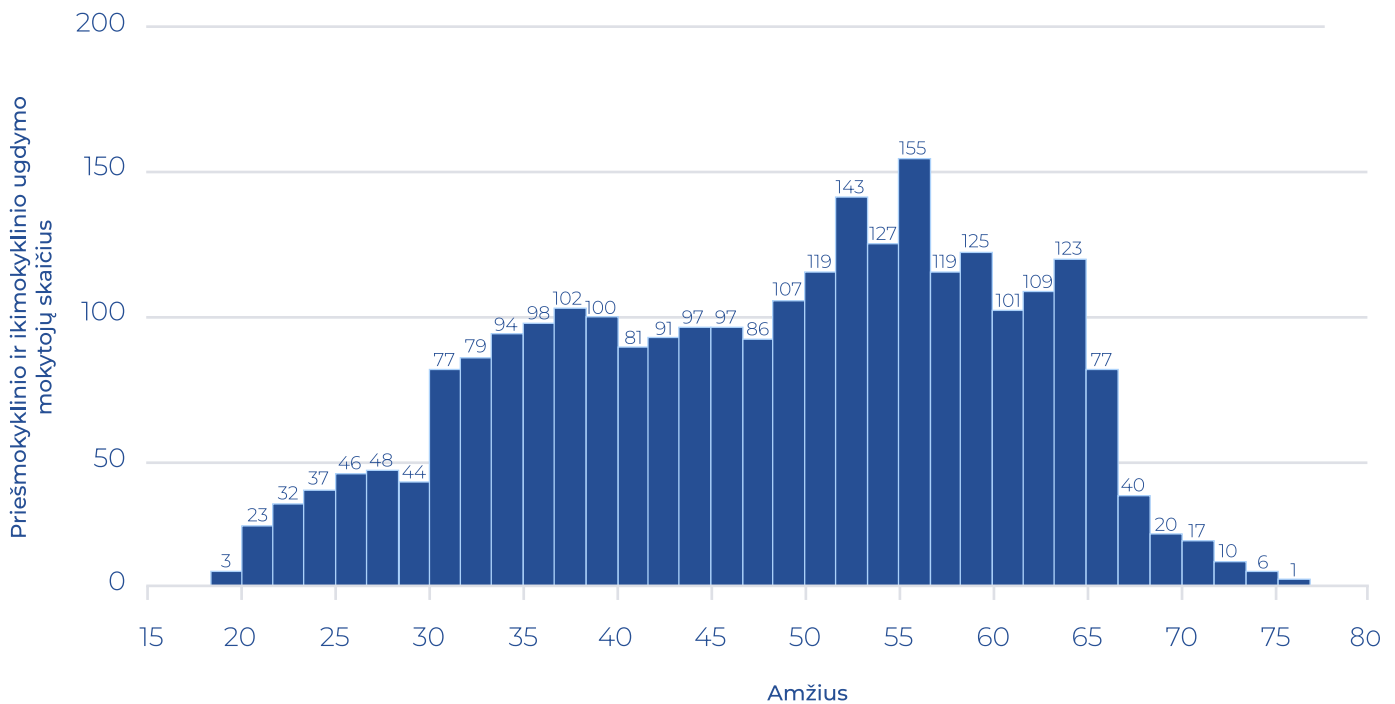
9 lentelė. Vilniaus m. sav. mokyklose pagrindinėse pareigose dirbančių mokytojų etato užimtumo pagal dalykus pokytis 2021 01 01 – 2023 09 01 laikotarpiu

Atsižvelgiant į priimamų, sistemos viduje migruojančių ir iš-einančių mokytojų statistiką galima teigti, kad subalansuotai Vilniaus savivaldybės bendrojo ugdymo sistemos veiklai vykdyti per metus iš išorės (iš kitų sričių) turėtų ateiti bent 250–350 mokytojų. Atsižvelgiant į pagrindinėse pareigose dirbančių ir iš sistemos nepasitraukusių dalykininkų užimamos etato dalies pokyčius per paskutinius porą metų galima teigti, kad šie mokytojai savo didėjančio krūvio sąskaita užpildo etatų dalis, kurių nepavyksta užpildyti pritraukiant naujus mokytojus. Esant mažesniai naujai atėjusių mokytojų skaičiui, o mokiinių skaičiui augant, mokytojų krūvių perskirstymas Vilniaus miesto savivaldybės mokyklose problemos neišsprendžia, o tik pereina į užmaskuotą, latentinę formą ir kaupiasi. Etatų dalies didinimas problemas gali maskuoti tik trumpą laiką, tačiau pasiekus maksimalias ribas bus išnaudota ir ši priemonė.

2. Priešmokyklinio ir ikimokyklinio ugdymo mokytojai

2.1. Vilniaus miesto savivaldybės mokyklose dirbančių priešmokyklinio ir ikimokyklinio ugdymo mokytojų statistinis portretas (2023 05 01 duomenys)

2023 05 01 duomenimis, Vilniuje priskaičiuota 2634 mokytojai, kurių vidutinis amžius yra beveik 48 metai. Detali Vilniaus priešmokyklinio ir ikimokyklinio ugdymo mokytojų pasiskirstymo pagal amžių statistika (6 pav.) kelia sąlyginį susirūpinimą mokytojų rezervo atnaujinimo aspektu. Jaunesnių nei 30 metų amžiaus mokytojų dalis yra negausi, o priešpensinio arba pensinio amžiaus (1–2 metai sulaukus pensijos) mokytojų dalis viršija jaunesnio amžiaus mokytojų skaičių. Vis dėlto žvelgiant į mokytojų pasiskirstymą 30–60 metų amžiaus segmente matyti, jog jų skaičius pasiskirstęs santykinai tolygiai. Priešpensinio ir pensinio amžiaus mokytojams apsisprendus nebetęsti darbo mokykloje, bus juntama mokytojų trūkumo problema. Į įstaigas pritraukus daugiau jaunesnių nei 30 metų priešmokyklinio ir ikimokyklinio ugdymo specialistų, tikriausiai, pavyktų stabilizuoti mokytojų atsinaujinimą.

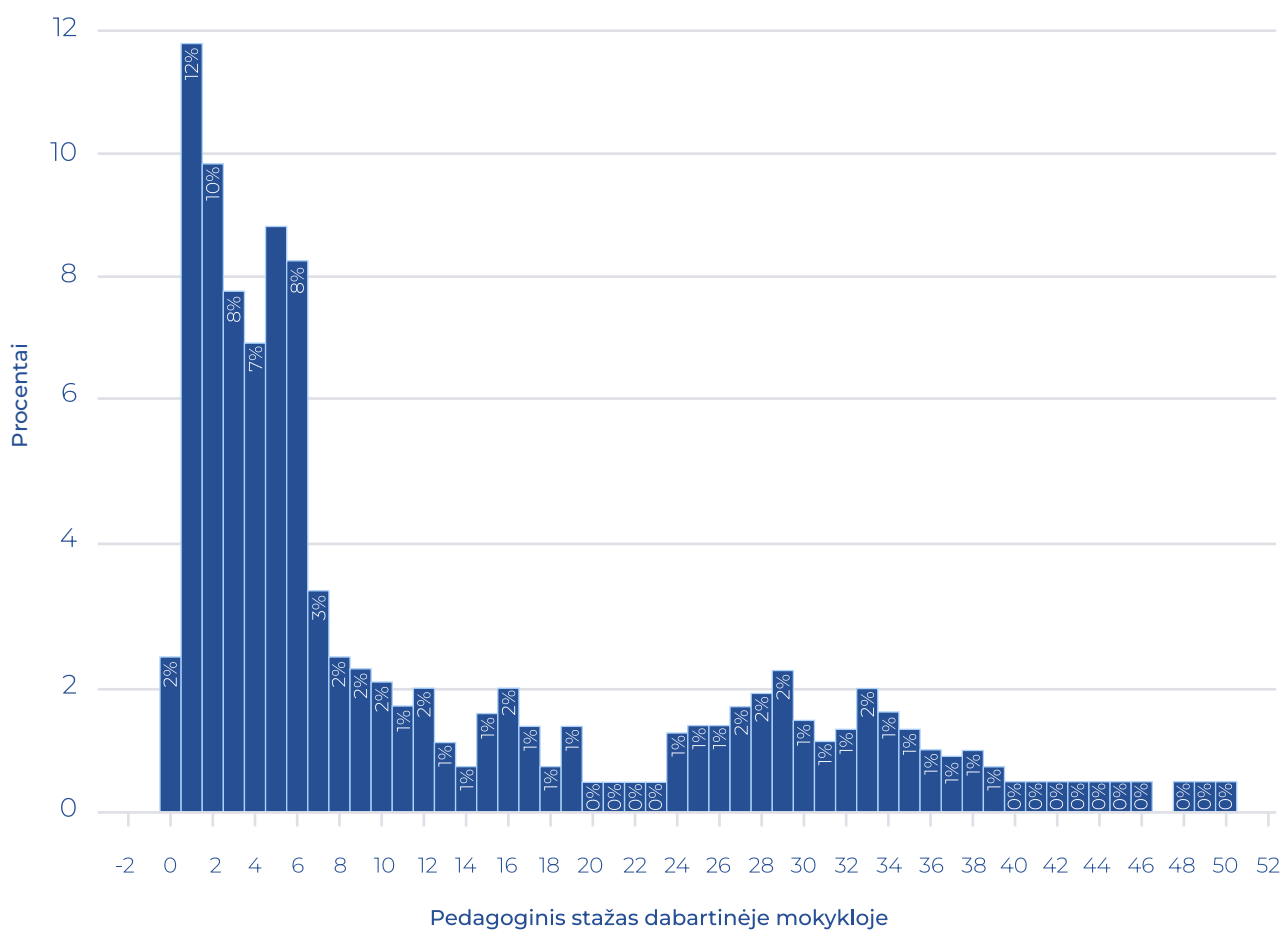
6 pav. Vilniaus m. sav. priešmokyklinio ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų mokytojų pasiskirstymas pagal amžių

Ikimokyklinio ugdymo mokytojai vidutiniškai yra šiek tiek jaunesni už priešmokyklinio ugdymo mokytojus (47,9 metai ir 49,4 metai). Jų vidutinis bendras pedagoginis stažas yra 4 metais trumpesnis už priešmokyklinio ugdymo mokytojų, o abiejų grupių mokytojų vidutinis pedagoginis stažas paskutinėje darbovietėje ir etato užimtumas skiriasi nežymiai (10 lentelė).

Pagrindinė pareigybė	Vidutinis amžius 2023 05 01	Vidutinis bendras pedagoginis stažas	Vidutinis pedagoginis stažas paskutinėje darbovietėje	Vidutinis pagrindinio etato užimtumas	Mokytojų skaičius
Priešmokyklinio ugdymo mokytojas	49,4	20,9	12,8	1,01	542
Ikimokyklinio ugdymo mokytojas	47,6	16,6	11,3	0,98	2092
Vidurkiai ir bendras skaičius	48,0	17,5	11,6	0,98	2634

10 lentelė. Vilniaus m. sav. priešmokyklinio ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų mokytojų amžiaus ir kiti vidurkiai (2023 05 01 duomenimis)

Nors vidutinis Vilniaus miesto savivaldybės priešmokyklinio ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų mokytojų pedagoginis stažas paskutinėje mokykloje siekia beveik 11 metų ir suponuoja prisirišimą prie darbovietės, tačiau detaliau analizuojant pedagoginio stažo paskutinėje darbovietėje pasiskirstymą pastebima, jog maždaug 40 proc. mokytojų darbo stažas paskutinėje darbovietėje siekia 4 metus, o 14 proc. mokytojų stažas paskutinėje darbovietėje yra iki 1 metų (7 pav.).

7 pav. Visų Vilniaus m. sav. priešmokyklinio ir ikimokyklinio ugdymo įstaigose dirbančių priešmokyklinio ir ikimokyklinio ugdymo mokytojų pedagoginio stažo paskutinėje darbovietėje procentinis pasiskirstymas

Vilniaus m. sav. priešmokyklinio ir ikimokyklinio ugdymo įstai-
gose pagal mokomąsias kalbas (11 lentelė) stebimi mokytojų
vidutinio amžiaus skirtumai. Vyriausi mokytojai dirba moky-
klose, kuriose ugdymas vyksta rusų kalba. Šių mokytojų vi-
dutinis amžius siekia 52,5 metų. Lietuvių, lenkų, mišrių ir kitų
mokomųjų kalbų mokyklose dirbantys mokytojai yra jaunesni
(46–48,4 metų). Panašu, jog mokyklos rusų mokomąja kalba
patiria iššūkių pritraukiant jaunesnio amžiaus specialistus ir
ateityje labiau susidurs su jų trūkumu.

Mokymo kalba (kuria moko)	Vidutinis amžius 2023 05 01	Vidutinis bendras pedagoginis stažas	Mokytojų skaičius	Procentinė dalis
Lietuvių	47,7	17,20	1722	65,4%
Lenkų	46,0	16,36	67	2,5%
Rusų	52,5	22,85	85	3,2%
Mišrios ir kitos mokomosios kalbos*	48,4	17,51	760	28,9%

11 lentelė. Priešmokyklinio ir ikimokyklinio ugdymo mokytojų stažo ir amžiaus vidurkiai pagal mokomąją kalbą

*Analizės tikslais šiai kategorijai buvo priskirtos kelios mokomąsias kalbas turinčios
Vilniaus m. sav. mokyklos ir mokyklos, kurių mokomoji kalba yra kita nei lietuvių, lenkų ar rusų.

2.2. Priešpensinio ir pensinio amžiaus sulaukę priešmokyklinio ir ikimokyklinio ugdymo mokytojai Vilniaus miesto savivaldybės mokyklose (2023 05 01 duomenys)

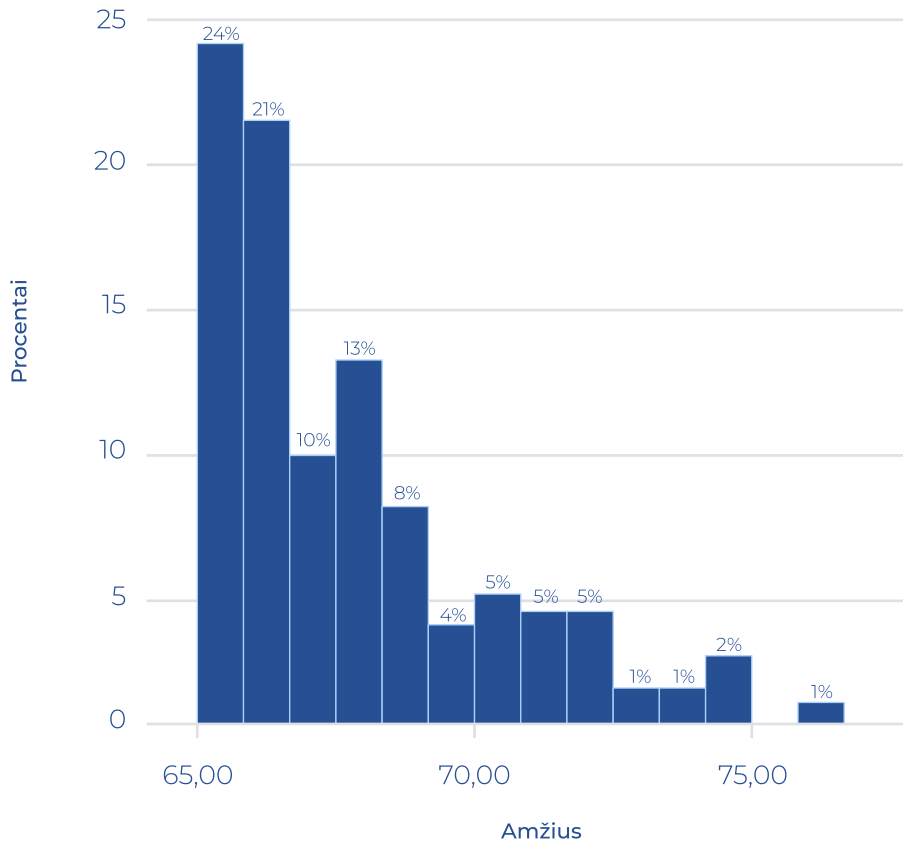
2023 05 01 priešpensinio (59–64 m.) ir pensinio amžiaus sulau-
kusių priešmokyklinio ir ikimokyklinio ugdymo mokytojų duo-
menys (12 lentelė) rodo, kad sulaukus pensinio amžiaus toliau
dirbti yra linkę abiejų grupių mokytojai. Jiems išeinant iš darbo

artimiausiais metais (kitaip tariant, vien tik dėl natūralaus mokytojų senėjimo) Vilniaus mieste kasmet reikės ne mažiau kaip 55 naujų ikimokyklinio ugdymo ir ne mažiau kaip 14 priešmokyklinio ugdymo specialistų. Tačiau atsižvelgiant į vis dar augantį vaikų skaičių, giluminių priešmokyklinio ir ikimokyklinio ugdymo problemų Vilniaus miesto savivaldybės švietimo įstaigose tai nespėstų, jos iš dalies transformuotųsi į užmaskuotą, latentinį pavidalą.

Pagrindinė pareigybė	59 metų amžiaus		60 metų amžiaus		61 metų amžiaus		62 metų amžiaus		63 metų amžiaus		64 metų amžiaus		65 metų ir vyresni	
	Skaičius	Proc. dalis	Skaičius	Proc. dalis	Skaičius	Proc. dalis	Skaičius	Proc. dalis	Skaičius	Proc. dalis	Skaičius	Proc. dalis	Skaičius	Proc. dalis
Priešmokyklinio ugdymo mokytojas	21	3,9%	14	2,6%	17	3,1%	13	2,4%	12	2,2%	8	1,5%	38	7,0%
Ikimokyklinio ugdymo mokytojas	58	2,8%	42	2,0%	48	2,3%	55	2,6%	69	3,3%	55	2,6%	133	6,4%

12 lentelė. Priešmokyklinio ir ikimokyklinio ugdymo mokytojų pasiskirstymas pagal amžių (procentinė dalis nuo bendro šios kategorijos mokytojų skaičiaus ir skaičius)

12 lentelėje matyti, kad 65 metų ir vyresnio amžiaus sulaukusių priešmokyklinio ir ikimokyklinio ugdymo mokytojų Vilniuje yra 171. Šios amžiaus grupės pasiskirstymas pagal metus (8 pav.) rodo, kad vidutiniškai po 2–2,5 metų jų skaičius sumažėja. Tai reiškia, kad sulaukęs pensinio amžiaus mokykloje dirbantis specialistas Vilniuje dar dirba vidutiniškai apie 2,5 metų, po to – išeina į pensiją. Sprendžiant specialistų trūkumo problemą šie ilgiau dirbti pasiliekančys mokytojai trumpesniu laikotarpiu gali tapti problemos sprendimo ramsčiu.

8 pav. Pensinio amžiaus priešmokyklinio ir ikimokyklinio ugdymo mokytojų pasiskirstymo pagal amžių histograma (procentais nuo bendro pensinio amžiaus mokytojų skaičiaus)

Apibendrinimas

Atsižvelgiant į Vilniaus miesto savivaldybės mokyklų pagrindinėse pareigose dirbančių mokytojų amžiaus struktūrą, pasiskirstymą pagal dalykus, etatus, mokyklų mokomąją kalbą darytina išvada, jog mokytojų senėjimas (ir vėliau mokytojo karjeros pabaiga) kels didžiausių iššūkių antrųjų užsienio kalbų (vokiečių, rusų), STEM dalykų (išskyrus informacinių technologijų), lietuvių kalbos mokytojų grupėse. Taip pat didesni iššūkiai laukia Vilniaus miesto savivaldybės mokyklų, kurių

mokomoji kalba rusų arba ugdymas vyksta kitomis arba daugiau nei viena mokomąja kalba, – šiose mokyklose mokytojų amžiaus vidurkis yra didesnis nei mokyklų, kurių mokomoji kalba yra lietuvių.

Mokykloms siekiant užpildyti laisvas darbo vietas, išlaikyti specialistus, dalis pensinio amžiaus mokytojų vidutiniškai nuo 2,5 iki 3,5 metų lieka dirbti mokykloje. Prie išeinančių iš mokyklos dėl pensinio amžiaus mokytojų keliamo iššūkio prisideda ir jaunesnių nei 44 metų mokytojų išėjimas iš Vilniaus miesto savivaldybės mokyklų. Nedidelis naujų mokytojų srautas, jaunesnių mokytojų išėjimas į kitus darbo rinkos sektorius ir spartus vidutinio mokytojų amžiaus didėjimas Vilniaus miesto savivaldybės mokyklose yra trys didžiausi iššūkiai, kuriuos reikia spręsti neatidėliojant.

Pastaruosius porą metų stebimas nežymus naujai įsidarbinančių mokytojų skaičiaus augimas ir šiek tiek sumažėjęs išėjusių iš darbo mokytojų skaičius. Į Vilniaus miesto savivaldybės mokyklas vis dar pavyksta pritraukti mokytojų iš sistemos išorės (išskyrus kalendorinius 2023 m). Mokytojų migracija tarp Vilniaus miesto savivaldybės mokyklų yra nemaža, bet vis dar nekelianti labai didelių iššūkių mokyklų funkcionavimui.

Mokytojų trūkumą Vilniaus miesto savivaldybės mokyklos sprendžia keisdamos dirbančių mokytojų etato dalį. 2023 metais (lyginant su 2021 metais) dėl mokytojų pasikeitusios (padidėjusios ar sumažėjusios) užimamos etato dalies buvo užpildyti apie 152 etatai nepritraukiant naujų mokytojų.

Atsižvelgiant į Vilniaus miesto savivaldybės mokyklų pagrindinėse pareigose dirbančių priešmokyklinio ir ikimokyklinio ugdymo mokytojų amžių, mokomąją kalbą darytina išvada, kad apskritai priešmokyklinio ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų mokytojų atsinaujinimo prielaidos yra palankesnės nei bendrojo lavinimo mokyklose: amžiaus vidurkis mažesnis, pasiskirstymas amžiaus grupėse tolygesnis. Vis dėlto šių specialistų senėjimas kels didžiausių iššūkių ikimokyklinio ugdymo įstaigoms, kurių mokomoji kalba yra rusų.

Norint užtikrinti išeinančių į pensiją priešmokyklinio ir ikimokyklinio ugdymo specialistų pakaitą, į mokyklas kiekvienais metais turėtų ateiti dirbti ne mažiau kaip 55 nauji ikimokyklinio ugdymo ir ne mažiau kaip 14 priešmokyklinio ugdymo specialistų.

Viena iš galimybių iš dalies spręsti mokytojų trūkumą Vilniaus miesto savivaldybės mokyklose yra sudaryti geresnes sąlygas pensinio amžiaus sulaukusiems mokytojams kiek ilgiau pasilikti dirbti savo darbo vietose gaunant pensiją, bet tai padėtų spręsti tik santykinai nedidelę dalį specialistų trūkumo problemų.

Orientuojantis į ateitį subalansuotai bendrojo ugdymo veiklai vykdyti Vilniaus savivaldybės mokyklose per metus iš išorės turėtų ateiti bent po 250–350 mokytojų.

GEDU VILNIUS